

LEADER
Päijänne

1. SISÄLLYS

1.	TAUSTAA	2
2.	YHDISTYKSEN TOIMINTA	2
	Jäsenistö	2
	Hallitustyöskentely	2
	Päijänne-Leaderin henkilöstö	3
	Yhdistyksen taloudellinen tilanne	4
3.	Leader-toiminta 2025	4
	Yhteenvedo Leader-toiminnasta ja strategian tilanteesta	4
	Ohjelmakauden puolivälin tuloksia	5
	Strategian toteutuminen ja rahoitetut hankkeet	6
	Leader-ryhmän muu toiminta	8
	Leader-ryhmä alueensa kehittäjänä	10
	Toimintaympäristön muutokset ja tulevaisuus	12
4.	Sisä-Suomen Kalaleader	13
	Yhteenvedo toiminnasta ja strategian tilanteesta	13
	Strategian toteuttaminen	13
	Muu toiminta	16
	Kalaleader alueensa kehittäjänä	16
	Kuvaus Leader-ryhmän laatutyöstä ja oman toiminnan kehittämistä	17
	Sisä-Suomen Kala-Leaderin hallinto	18
	Toimintaympäristö ja tulevaisuus	19
5.	Päijät-Hämeen Kylät	19
	Vaikuttamistyötä ja verkostoja	20
	Hanketyötä ja kehittämistä	20
	Tapahtumia ja toimintaa	20

1. TAUSTAA

Päijänne-Leader ry:n on yksi Suomen 53 toimintaryhmästä. Yhdistyksen tehtävänä on toimia maaseudun kehittäjänä Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Kärkölän, Lahden, Orimattilan, Padasjoen, Pertunmaan ja Sysmän kuntien alueella. Päijänne-Leader toteuttaa alueellaan Hyvän elämän Päijät-Häme -strategiaa, Kalasta elinvoimaa -strategiaa sekä Kyläpositiivinen Päijät-Häme Kyläohjelmaa. Yhteistyötä tehdään asukkaiden, yhteisöjen, kuntien, eri sidosryhmien, paikallisten viranomaisten sekä muiden organisaatioiden kanssa.

Toiminnan tarkoitus

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää paikallista omatoimisuutta, yhteistyöhön perustuvaa kehittämistyötä ja verkostoitumista eri toimijoiden välillä. Yhdistys toimii paikalliskehittäjänä, kannustaa asukkaita omatoimisuuteen, lisää kehittämiseen liittyvää osaamista, vahvistaa ja kehittää toimijoiden välistä yhteistyötä paikallisesti, alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Lisäksi yhdistyksen tarkoituksena on edistää elinkeinotoiminnan ja työllisyyden yleisiä edellytyksiä.

Monirahastoinen Leader-ryhmä

Päijänne-Leader ry toteuttaa ja rahoittaa Manner-Suomen Maaseudun kehittämisohjelman mukaisia toimenpiteitä Leader-rahoituksella. Päijänne-Leader hallinnoi myös Sisä-Suomen kalatalouden toimintaryhmän toimintaa, jonka rahoitus tulee Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta. Maaseudun- ja elinkeinokalatalouden kehittämisen lisäksi Päijänne-Leader hallinnoi myös maakunnallista kylätoimintaa, jota toteuttaa Päijät-Hämeen kylät Kyläjaoston kautta. Kylätoimintaan rahoitus tulee Maa- ja metsätalousministeriön kylätoiminnan valtionavusta Suomen Kylät ry:n kautta.

2. YHDISTYKSEN TOIMINTA

JÄSENISTÖ

Päijänne-Leaderin jäsenmäärän kehitys on ollut tasaisen nousujohteista. Yhdistymisen myötä entisiä Etpähä ry:n yhdistyksiä on aktivoitu erilaisissa tilaisuuksissa liittymään myös Päijänne-Leader ry:n jäseneksi. Yhdistyksellä oli vuoden 2025 lopussa 97 henkilöjäsentä sekä 80 yhteisöjäsentä, yhteensä 177.

HALLITUSTYÖSKENTELY

Vuonna 2025 hallitustyöskentely oli todella aktiivista ja osin työlästäkin. Hallitus kokoontui vuoden aikana yhteensä 9 kertaa. Kokouksissaan hallitus käsitteli yhteensä 241 pykälää. Leader-ryhmän hallitukseen kuuluu 15 jäsentä ja kuusi varajäsentä kaksi kutakin kolmikantaa kohden. Hallitus on osallistunut kokouksiin aktiivisesti, kaikki kokoukset ovat olleet päätösvaltaisia. Kokoukset on toteutettu hybridimallilla, joka helpottaa osallistumista muuttuvissa tilanteissa. Varajäsenet kutsutaan kokoukseen, mikäli varsinainen jäsen ei itse pääse osallistumaan.

Vuonna 2025 hallitus käsitteli yli 110 kehittämishanketta ja yritystukea. Hallitus pisteyttää hankkeet alustavasti ennen hallituksen kokousta, joka hieman nopeuttaa hankkeiden varsinaista hallituskäsittelyä. Hankepäätökset tehdään aina varsinaisissa hallituksen kokouksissa. Hallitus on osallistunut kaikkeen hallitustyöskentelyyn kiitettävän aktiivisesti ja tuonut toimintaan sitä paikallista näkemystä ja kokemusta, jota sen kuuluukin.

Hallitusjäsenten osallistuminen kokouksiin vuonna 2025

Kunta	Varsinainen jäsen	Kolmi-kanta	Läsnä	Kunta	Varajäsen	Kolmi-kanta	Läsnä
Hollola	Maattola Helena	J	7/9	Orimattila	Jussila Tuomo	J	0/9
Heinola	Malin Netta	J	9/9	Pertunmaa	Montin Markus	J	1/9
Asikkala	Maunula Isa	J	9/9	Lahti	Jokivirta Sirpa	Y	0/9
Hartola	Mäyrä Tero	J	8/9	Heinola	Käyhty Antti	Y	5/9
Lahti	Oksanen Reijo	J	9/9	Hartola	Tuomivirta Sanni	A	0/9
Sysmä	Järvinen Tanja	Y	7/9	Hollola	Wahlsten Markku	A	3/9
Kärkölä	Laaksonen Ville	Y	8/9				
Orimattila	Lammensalo Markus	Y	9/9				
Pertunmaa	Latvanen Silja	Y	8/9				
Padasjoki	Lindqvist Salla	Y	1/9				
Padasjoki	Julin Marianne	A	9/9				
Kärkölä	Kivinen Jere	A	1/9				
Sysmä	Mesiä Tuula	A	9/9				
Pertunmaa	Niemi Hannukka	A	9/9				
Kärkölä	Ruohisto Jere	A	8/9				

Edustukset: Y= yhdistys, A= maaseudun asukas, J= julkisen tahon edustus

Yhdistyksen kokoukset

Kevätkokous pidettiin Nastolassa, Villähteen nuorisoseurantalo Pyrylässä 29.4.2025. Kokoukseen osallistui 24 henkilö, edustaen 7 jäsentä/jäsenyhdistystä. Syyskokous pidettiin Asikkalassa, Toivon talossa 19.11.2025. Kokouksessa oli edustettuna yhteensä 11 jäsentä, joista 1 yhteisöjäsen ja 10 henkilöjäsentä. Kokouksissa käsiteltiin sääntömääräiset asiat.

Sääntömuutokset

Leader-ryhmien yhdistymisen myötä päivitettiin myös Päijänne-Leader ry:n säännöt vuonna 2022. Vuonna 2025 ei ollut tarvetta tehdä sääntömuutoksia.

PÄIJÄNNE-LEADERIN HENKILÖSTÖ

Yhdistyksessä työskenteli tilikaudella 2025 yhteensä 10 henkilöä koko- ja osa-aikaisina. Palkkoja ja palkkioita kuluineen, hallitus mukaan lukien, maksettiin yhteensä 507 988,26 euroa.

Leader-rahoituksessa ja hallinnossa työskenteli toiminnanjohtaja Anu Taipale täysiaikaisena toimintarahalla, johtava asiantuntija Jukka-Pekka Jauhiainen toimintarahalla, talouspäällikkö Anna Koskinen toimintarahalla. Koskisen työaika jakautui myös muille hankkeille.

Kyläasioista vastasi kyläaktivaattori Tiina Västilä Päijät-Hämeen Kylien Suomen Kylien kautta tulevalla kylätoiminnan avulla 31.8.2025 saakka. Tiina työskenteli loppuvuoden Hurahda Hämeeseen – hankkeessa sekä Nuorten Päijät-Häme-hankkeissa. KaMu-hankkeessa yritystukineuvontaa teki Joonas Karhinen, työskennellen osin myös toimintarahalla. Joonas Karhinen siirtyi toisen työantajan palvelukseen 1.9.2025. Asuttava Päijät-Häme - hankkeen projektipäällikkönä työskenteli Lotta Mallinen. Kyläaktivaattori Henna Pirkonen palasi tehtäväänsä 1.9.2025 alkaen tehden myös Hurahda Hämeeseen – hanketta.

Kalatalousryhmän aktivaattorina toimii Janne Ruokolainen, kalataloushankkeissa kalatalouskoordinaattorina toimii Janne Niemimäki. Molemmat Jannet toimivat myös Älykkäät kylät – viisaat toimijat – hankkeen työntekijöinä.

Yhteisömaatila-hankkeen asiantuntijana työskenteli Jarkko Lehtopelto osa-aikaisena asiantuntijana. Maatilahautomo-hankkeen asiantuntijoina työskenteli Mikko Niipala ja Ira Wichman samoin osa-aikaisina asiantuntijoina.

YHDISTYKSEN TALOUDELLINEN TILANNE

Yhdistyksemme taloustilanne on vakaa. Oma pääoma on 171 373,77€. Päijänne-Leader ry:n tilikauden 2025 tulos oli negatiivinen – 13 413,95€. Rahoituskaudella 2023–2027 Leader ja Kala-leader toimintaryhmien toimintaraha tuloutuu ryhmille sitä mukaa, kun rahoitettavien hankkeiden maksatukset etenevät. Leader toimintarahalla katettiin vuoden 2025 toimintakuluja 206 815,11 eurolla ja 121 711,25 euroa siirrettiin velaksi odottamaan tulevan vuoden kuluja. Kala-leaderin toimintarahalla katettiin vuosien 2022–2023 kuluja 71 976,00 eurolla ja vuoden 2025 kulut 42 104,93 euroa on kirjattu saamistilille odottamaan tulevaa toimintarahan tuloutusta.

3. LEADER-TOIMINTA 2025

YHTEENVETO LEADER-TOIMINNASTA JA STRATEGIAN TILANTEESTA

Vuosi 2025 oli Päijänne-Leaderissa toiminnan ja rahoituksen kannalta erittäin vahva. Hankemäärät kasvoivat merkittävästi erityisesti pienten yritystukien ansiosta, ja käytettävissä ollut rahoituskehys mahdollisti laajan hanketoiminnan. Vuoden keskeisiä painopisteitä olivat sujuva hankekäsittely hallituksessa sekä hankeprosessin kehittäminen nopeaksi koko käsittelyketjussa aina ELY-keskuksen päätöksentekoon saakka. Prosessin toimivuudesta kertoo, että kaikki käytettävissä ollut myöntövaltuus saatiin sidottua vuoden 2025 aikana myös ELY-keskuksen päätöksillä.

Hyvän elämän Päijät-Häme -strategia toteutuu kolmen painopistealueen kautta. Strategian tavoitteena on vahvistaa Päijät-Hämeen elinvoimaisuutta ja innovatiivisuutta sekä lisätä alueen pito- ja vetovoimaa ja tuoda esiin sen lumovoimaa.

Pitovoimainen Päijät-Häme tarkoittaa positiivista, yhteisöllistä ja turvallista elinympäristöä, jossa sujuva arki, osallisuus ja hyvinvointi vahvistavat alueen asemaa hyvänä paikkana asua ja elää. Pitovoimaa

rakennetaan yhteisöllisyyttä ja kumppanuutta vahvistamalla, kehittämällä älykkäitä ja kestäviä kyliä, mahdollistamalla sujuvaa arkea sekä tukemalla lasten ja nuorten hyvinvointia.

Vetovoimainen Päijät-Häme näyttäytyy ulospäin houkuttelevana alueena asumiselle, yrittämiselle ja monipaikkaiselle elämälle. Vetovoiman vahvistamisessa korostuvat yrittäjyyden uudet ratkaisut, asumisen ja arjen turvallisuuden kehittäminen sekä varautuminen ja monipaikkaisuuden mahdollisuudet.

Lumovoimainen Päijät-Häme rakentuu luonnosta, kulttuurista ja ruoasta. Näitä vahvuuksia hyödynnetään sekä asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi että matkailun kehittämiseksi. Tavoitteena on, että Päijät-Häme erottuu omaleimaisena ja elämyksellisenä alueena, joka vetoaa positiivisiin tunteisiin. Lumovoimaa vahvistetaan puhtaaseen luontoon ja vesistöihin, lähiruoan jalostamiseen erikoistuotteiksi sekä elämysten kehittämiseen liittyvillä teoilla.

Kehittämisstrategian tavoitteena on edistää hyvän elämän mahdollisuuksia koko alueella riippumatta siitä, sijaitseeko asuinpaikka kasvavalla vai väestöltään vähenevällä alueella. Tavoitteena on, että alueen kylät, kunnat ja kaupungit ovat yhteisöllisiä sekä elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnoiltaan vireitä. Samalla asukkaat vaalivat alueen luontoa, edistävät luonnon monimuotoisuutta ja torjuvat ilmastonmuutosta omalla toiminnallaan. Elinkeinoelämä rakentuu luonnonvarojen kestäväälle käytölle ja uusien innovaatioiden hyödyntämiselle, ja matkailulla sekä erikoistuneella ruoantuotannolla on tärkeä rooli alueen elinvoimassa.

Strategian poikkileikkaavana teemana ovat sosiaalinen, ympäristöllinen, kulttuurinen ja taloudellinen kestävyys. Jokainen hanke arvioidaan myös kestävyiden eri näkökulmista osana hankepesteytystä. Kestävyys huomioituu arvioinnissa hyvin, mutta hakijoiden ohjeistusta voidaan edelleen vahvistaa, jotta kestävyiden eri ulottuvuudet tulisivat jo hankevalmistelussa nykyistä näkyvämmiin esiin.

OHJELMAKAUDEN PUOLIVÄLIN TULOKSIA

Vuosina 2023–2025 Päijänne-Leader käsitteli yhteensä 266 hankehakemusta. Näistä 205 hanketta tai yritystukea sai myönteisen rahoituspäätöksen ja 61 kielteisen päätöksen. Kielteisten päätösten osuus oli noin 23 prosenttia kaikista käsitellyistä hakemuksista. Kielteisistä päätöksistä 52 kohdistui yritystukiin ja 9 hanketukiin, mikä osoittaa, että rahoitusta on kohdennettu valikoiden niihin toimenpiteisiin, joiden on arvioitu parhaiten toteuttavan paikallisen kehittämisstrategian tavoitteita ja tuottavan vaikuttavuutta alueelle.

Rahoitus kohdistui selkeimmin Pitovoimainen Päijät-Häme -painopisteeseen, johon sijoittui 96 rahoitettua hanketta eli noin 47 prosenttia kaikista rahoitetuista hankkeista. Julkisesta tuesta painopisteeseen kohdistui noin 58,7 prosenttia. Tämä kertoo siitä, että kaudella on painottunut erityisesti alueen elinvoimaa, yhteisöllisyyttä, sujuvaa arkea ja paikallista aktiivisuutta vahvistava kehittäminen.

Vetovoimainen Päijät-Häme korostui erityisesti yritystukien kautta. Painopisteeseen kohdistui 62 rahoitettua hanketta, mikä vastaa noin 30 prosenttia kaikista rahoitetuista hankkeista, mutta sen osuus julkisesta tuesta oli noin 12,5 prosenttia. Tämä osoittaa, että vetovoimaa on vahvistettu ennen kaikkea yritystoiminnan, palveluiden, elinkeinon ja alueen houkuttelevuuden kehittämisen kautta.

Lumovoimainen Päijät-Häme painottui puolestaan hanketukiin. Painopisteeseen kohdistui 47 rahoitettua hanketta eli noin 23 prosenttia kaikista rahoitetuista hankkeista, ja sen osuus julkisesta tuesta oli noin 28,8 prosenttia. Tämä osoittaa, että lumovoimaan liittyvä kehittäminen on ollut merkittävä osa strategian toteutusta erityisesti laajempien kehittämishankkeiden kautta.

Vaikka hankkeet tukevat usein useampaa kuin yhtä strategian painopistettä, ne on tässä tarkastelussa sijoitettu siihen painopisteeseen, johon niiden keskeisimmän teeman on arvioitu ensisijaisesti kohdistuvan. Kokonaisuutena tarkastellen kaikki kolme painopistettä ovat toteutuneet ohjelmakauden puoliväliin mennessä, mutta painotus on ollut selkeimmin pitovoimaa vahvistavissa toimenpiteissä. Vetovoimaisuuden painopisteessä hankemäärä on suuri, mutta sidottu rahoitus suhteellisen pieni. Tämä johtuu siitä, että painopisteeseen kohdistuu paljon yritystukia, jotka ovat kertakorvattavia kehittämistoimenpiteitä ja joiden julkinen tuki on euromäärältään pieni.

Painopiste / hanketyyppi	Yritystuet (kpl)	Yritystuet €	Hanketuet (kpl)	Hanketuet €	Yhteensä (kpl)	Osuus kaikista hankkeista	Yhteensä €	Osuus julkisesta tuesta
Pitovoimainen Päijät-Häme	4	56 958,22	92	2 581 779,53	96	36,1 %	2 638 737,75	58,7 %
Vetovoimainen Päijät-Häme	54	343 221,03	8	216 744,68	62	23,3 %	559 965,71	12,5 %
Lumovoimainen Päijät-Häme	11	50 211,36	36	1 246 018,72	47	17,7 %	1 296 230,08	28,8 %
Kielteiset päätökset	52	0,00	9	0,00	61	22,9 %	0,00	0,0 %
Yhteensä	121	450 390,61	145	4 044 542,93	266	100 %	4 494 933,54	100 %

Vuosina 2023-2025 rahoitettujen hankkeiden julkisen tuen (EU, valtio ja kunnat) jakautuminen painopisteittäin

STRATEGIAN TOTEUTUMINEN JA RAHOITETUT HANKKEET

Hanke- ja yritystukihakemukset

Vuonna 2025 Päijänne-Leaderin myöntövaltuudesta tehtiin Hämeen ELY-keskuksessa päätöksiä yhteensä 117 hankkeelle, joista 92 sai myönteisen rahoituspäätöksen. Kielteisiä päätöksiä tehtiin 25 hankkeelle, mikä vastaa noin 21 prosenttia kaikista vuoden aikana käsitellyistä hankkeista.

Yritystukien kysyntä oli erityisen vilkasta. Uuden yritystukimuodot kiinnostavat laajasti ja teettävät myös paljon työtä valmistelussa, mm. erilaisten linjausten ja säädösten tulkintojen osalta. Päijät-Hämeen Leader-ryhmien yhdistymisen myötä henkilöstöresurssia yritystukineuvontaan on käytössä hyvin, joten prosessi on myös työllistävyydestä huolimatta sujuvaa.

Strategian tavoitteiden toteumatilanne

Rahoitetut hankkeet kohdistuivat Päijänne-Leaderin strategian painopisteisiin siten, että eniten hankkeita sijoittui Pitovoimainen Päijät-Häme -painopisteeseen. Tähän painopisteeseen kohdistui 41 rahoitettua hanketta eli noin 45 prosenttia kaikista rahoitetuista hankkeista. Painopisteeseen kohdistui myös

suurin osa julkisesta tuesta, yhteensä noin 0,93 miljoonaa euroa eli lähes 58 prosenttia kaikesta vuonna 2025 myönnetystä julkisesta tuesta.

Vetovoimainen Päijät-Häme -painopisteeseen kohdistui 26 rahoitettua hanketta ja noin 0,27 miljoonaa euroa julkista tukea. Vetovoimaiseen Päijät-Hämeeseen kohdistui suurin osa yritystuista. Lumovoimainen Päijät-Häme -painopisteeseen sijoittui 25 rahoitettua hanketta, ja niihin myönnettiin julkista tukea noin 0,41 miljoonaa euroa.

Vuoden 2025 rahoitusjakauma osoittaa, että strategian toteutuksessa on painottunut erityisesti alueen pitovoimaa vahvistava kehittäminen. Samalla on tuettu myös vetovoimaa ja lumovoimaa lisääviä hankkeita, mikä kertoo strategian toteutumisesta useasta toisistaan täydentävästä näkökulmasta. Kielteisten hankkeiden osuus osoittaa, että rahoitusta on kohdennettu strategialähtöisesti niihin hankkeisiin, joiden on arvioitu parhaiten edistävän Päijänne-Leaderin paikallisen kehittämisstrategian tavoitteita. Kielteisistä hankkeista valtaosa on yritystukia, mutta on mukana myös yleishyödyllisiä hankkeita.

Painopistejaon lisäksi kokonaisuutta on tärkeää arvioida myös strategian poikkileikkaavan teeman eli kestävyyden näkökulmasta. Päijänne-Leaderin strategiassa kestävyys sisältää sosiaalisen, ympäristöllisen, kulttuurisen ja taloudellisen ulottuvuuden, ja nämä näkyvät käytännössä eri painopisteisiin sijoituvissa hankkeissa monin tavoin.

Painopiste	Yritystuet (kpl)	Yritystuet €	Hanketuet (kpl)	Hanketuet €	Yhteensä (kpl)	Osuus kaikista päätöksen saaneista	Yhteensä €	Osuus julkisesta tuesta
Pitovoimainen Päijät-Häme	1	19 922,92	40	912 761,13	41	35,0 %	932 684,05	57,9 %
Vetovoimainen Päijät-Häme	21	99 241,21	5	170 494,18	26	22,2 %	269 735,39	16,7 %
Lumovoimainen Päijät-Häme	8	21 838,20	17	387 940,45	25	21,4 %	409 778,65	25,4 %
Kielteiset päätökset	19	0,00	6	0,00	25	16,2 %	0,00	0,0 %
Yhteensä	49	141 002,33	68	1 471 195,76	117	100 %	1 612 198,09	100 %

Julkisen tuen (EU, valtio ja kunnat) jakautuminen painopisteittäin vuonna 2025

Esimerkkejä hyvistä, strategiaa toteuttavista hankkeista

Lassilan Maatila, Uusien vuohenmaitopohjaisten elintarvikkeiden kehittäminen Lassilan tilalla.

Lassilan maatilalla yritystuki kohdistui uusien vuohenmaitopohjaisten elintarvikkeiden kehittämiseen. Artjärvellä sijaitseva tila on monialaistuva maatila, jossa on lähdetty määrätietoisesti rakentamaan uutta yritystoimintaa vuohenmaidon jalostuksen ympärille. Toiminnan taustalla on vahva ajatus erikoistumisesta: tilalla tuotettu maito halutaan jalostaa mahdollisimman pitkälle omiksi tuotteiksi, kuten juustoiksi, jugurtiksi ja jäätelöksi, ja myydä suoraan kuluttajille esimerkiksi suoramyyntin, verkkokaupan ja REKO-rinkien kautta. Tavoitteena on kehittää lisääaineettomia, paikallisiin raaka-aineisiin nojaavia tuotteita eläinten hyvinvointi ja vastuullisuus edellä.

Leader-yritystuki on tukenut Lassilan maatilan kehittämistyötä vaiheessa, jossa uusi liiketoiminta on siirtynyt ideasta käytännön toteutukseen. Verkosta löytyvien tietojen mukaan tilalla on valmisteltu meijeritoimintaa ja tehty investointeja tuotannon edellytyksiin, kuten elintarviketilojen ja meijerikalusteiden hankintaan. Kyse ei ole vain yksittäisestä investoinnista, vaan uudenlaisen maaseutuyrittäjyden

rakentamisesta, jossa perinteinen maatila yhdistyy jatkojalostukseen, suoramyynntiin ja vahvaan omaan tuotebrändiin.

Lassilan maatilan esimerkki kuvaa hyvin Päijänne-Leaderin strategian tavoitteita. Hanke vahvistaa alueen vetovoimaa tukemalla uudenlaista yrittäjyyttä ja paikallista elinkeinotoimintaa, mutta samalla siinä on myös lumovoimaa lisääviä elementtejä, sillä toiminta rakentuu puhtaan ruoan, maatilan tarinan, avoimuuden ja lähituotannon ympärille. Tila on tuonut esiin myös vastuullisuutta, omavaraisuutta rehuntuotannossa sekä kiinnostusta avata maatilan arkea kuluttajille ja vierailijoille. Näin yritystuki tukee paitsi uuden tuotteen kehittämistä myös laajemmin maaseudun elinvoimaa, paikallista ruokakulttuuria ja alueen omaleimaisuutta.

Visit Mäntyharju ry toteutti pienhankkeena hankkeen, jonka tavoitteena oli kehittää matkailuyrittäjien yhteistyötä, osaamista ja yhteisiä toimintamalleja. Yhdistys on Mäntyharjun matkailuyrittäjien rakentama verkosto, ja hankkeen taustalla oli erityisesti tarve vahvistaa yhteistyötä uuden Mäntyharjun alueella kuntaliitoksen jälkeen. Hankkeessa haluttiin kartoittaa ja uudistaa yhteistyön muotoja sekä tuoda Pertunmaan toimijat osaksi olemassa olevaa verkostoa.

Hanke toteutettiin pienellä budjetilla kaksipäiväisenä seminaarina asiantuntijakonsultin vetämänä. Tilaisuuteen kutsuttiin avoimella kutsulla kunnan, yritysten, järjestöjen, teollisuuden, kaupan ja matkailun edustajia, ja hankkeen kuvataan tavoittaneen monipuolisen sekä vaikutusvaltaisen osallistujajoukon. Juuri tästä syystä hankkeen paikallinen vaikuttavuus on ollut kokoluokkaansa suurempi: pienellä rahoituksella on pystytty kokoamaan yhteen alueen toimijoita, vahvistamaan yhteistä suuntaa ja rakentamaan pohjaa pitkäjänteisemmälle matkailuyhteistyölle. Tämä vaikutustulkinta perustuu hankkeen kuvattuihin tavoitteisiin ja toteutustapaan.

Visit Mäntyharjun hanke on hyvä esimerkki siitä, miten myös pienhankkeella voidaan saada aikaan merkittävää alueellista lisäarvoa. Hanke tukee paikallista elinvoimaa vahvistamalla matkailuyrittäjien verkostoitumista ja yhteistyötä sekä parantamalla valmiuksia hyödyntää uuden, laajentuneen kunnan matkailupotentiaalia. Samalla se on Päijänne-Leaderin strategian mukainen esimerkki siitä, miten pienimuotoisella rahoituksella voidaan edistää sekä alueen vetovoimaa että yritystoiminnan kehittymistä silloin, kun toimenpiteet lähtevät paikallisesta tarpeesta ja kokoavat toimijoita yhteisen kehittämisen äärelle.

LEADER-RYHMÄN MUU TOIMINTA

Oma hanketoiminta

Saimme rahoituksen Hämeen ELY-keskukselta Älykkäiden kylien strategisen valmisteluhankkeen tuloksena **Älykkäät toimijat – viisaat kylät – hankkeelle**, jota toteutetaan koko Päijänne-Leaderin alueella sekä litissä. Älykkäät Toimijat – Viisaat Kylät -hanke edistää Päijät-Hämeen alueen maaseutukylien elinvoimaisuutta ja kestävästä kehitystä. Hanke hyödyntää älykkäitä teknologioita, digitalisaatiota ja yhteisöllisiä ratkaisuja luodakseen kestäviä ja innovatiivisia kyläyhteisöjä, joissa asukkaiden hyvinvointi ja ympäristön kestävyys ovat keskiössä. Tavoitteena on parantaa kylien elinvoimaisuutta, lisätä digitaalista osaamista ja edistää energiatehokkuutta sekä yhteisöllisyyttä. Hankkeessa työskentelee Jannet Ruokolainen ja Niemimäki.

Asuttava Päijät-Häme -hanke tuotti tietoa Päijät-Hämeen kylien asuttavuudesta Åbo Akademin kehittämän habitability-konseptin avulla. Tavoitteena oli edistää syrjäisten yhteisöjen asuttavuutta tutkimalla ja kehittämällä kestäviä ratkaisuja, jotka vastaavat näiden yhteisöjen erityistarpeisiin. Tietoa tuotettiin yhdessä asukkaiden, yritysten ja muiden alueen toimijoiden kanssa. Hanke rahoitettiin Päijänne-Leaderin omasta kehyksestä. Hankkeessa työskenteli Lotta Mallinen.

KaMu Päijät-Häme – **Kasvua ja Menestymistä Uusiutumalla** -hankkeen tavoitteena on edistää Päijät-Hämeen maaseutualueiden elinkeinotoiminnan kasvua ja elinvoimaisuutta. Varmistamme, että maaseudun yritykset, monialaiset maatilat ja yritystoimintaa maaseudulle suunnittelevat saavat asiantuntijapua sekä ohjausta yritystoiminnan ja maaseudun kehittämiseen sekä verkostojen rakentamiseen. Hankkeen hallinnoija on ProAgria Etelä-Suomi, Päijänne-Leader on hankkeen tuensiiirronsaaja yhdessä Työtehoseura ry:n kanssa. Hankkeen rahoittaa Hämeen ELY-keskus EU:n maaseuturahastosta. Hankkeessa työskenteli Joonas Karhinen ja edelleen Jukka-Pekka Jauhiainen.

Suomalaisen maatilahautomon mallinnus ja pilotin rakentaminen Päijät-Hämeeseen

Hankkeen tavoitteena on kehittää suomalainen maatilahautomomalli sekä laatia konkreettinen toteutussuunnitelma Suomen ensimmäiselle maatilahautomopilotille. Työssä tarkastellaan kansainvälisiä toimintamalleja ja arvioidaan, miltä osin niitä voidaan soveltaa suomalaisessa toimintaympäristössä. Samalla hankkeessa kootaan pilotin toteuttamisen kannalta keskeinen toimijaverkosto ja määritellään tarvittava palvelukokonaisuus. Lisäksi arvioidaan pilotin rahoitustarve ja valmistellaan rahoituksen hakemista pilotin käynnistämiseksi. Hankkeen rahoittaa Päijät-Hämeen liiton AKKE-rahoitus. Hankkeessa työskentelee Mikko Niipala ja Ira Wichman.

Hurahda Hämeeseen on tiedonvälityshanke, jonka tavoitteena on tehdä näkyväksi Kanta- ja Päijät-Hämeen kulttuuriympäristöjä, paikallisidentiteettiä ja tämän päivän hämäläistä elämäntapaa. Hankkeessa kerätään asukkaiden tarinoita, kuvia ja kokemuksia sekä tuotetaan digitaalinen tarinakokonaisuus, joka esittelee alueen paikkoja, maisemia ja yhteisöjä. Toiminta on osallistavaa: asukkaille, yhdistyksille ja kylille järjestetään työpajoja ja tilaisuuksia, joissa nostetaan esiin paikallisia vahvuuksia ja kehitetään kylien näkyvyyttä ja vetovoimaa. Hanketta toteuttavat ProAgria Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset yhdessä Hämeen Kylät ry:n ja Päijät-Hämeen Kylät kanssa. Hankkeen rahoitus tulee EU:n maaseuturahastosta Hämeen ELY-keskukselta (Kaakkois-Suomen Elinvoimakeskus).

Yhdessä – turvallisuuden ja osallisuuden edistämiseksi - hankkeen tavoitteena on vahvistaa paikallisyhteisöjen turvallisuutta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Hankkeessa järjestetään koulutuksia, työpajoja ja yhteisiä tilaisuuksia, joissa lisätään asukkaiden valmiuksia toimia arjen turvallisuustilanteissa sekä vahvistetaan yhteisöjen yhteistyötä. Toiminta tuo yhteen asukkaita, yhdistyksiä ja paikallisia toimijoita, ja sen kautta edistetään naapuriapua, osallistumista sekä turvallista ja viihtyisää elinympäristöä. Hankkeen tavoitteena on lisätä yhteisöllisyyttä ja vahvistaa asukkaiden kokemusta siitä, että turvallisuutta rakennetaan yhdessä. Hankkeen rahoitus tulee EU:n maaseuturahastosta Hämeen ELY-keskukselta (Kaakkois-Suomen Elinvoimakeskus).

Nuorten Päijät-Häme – hanke on Päijänne-Leaderin toteuttama, omasta kehyksestä rahoittama, nuoriin kohdistuva hanke, jonka tavoitteena on selvittää ja edistää nuorten osallisuuden, vaikuttamisen ja kansainvälistymisen mahdollisuuksia sekä koota maaseudun nuorten parissa toimivien verkostojen yhteistyöpohjaa tulevaa toimintaa varten. Hankkeessa tarkastellaan lisäksi nuorisoprojektien rahoitusmahdollisuuksia, Nuorisoleader -rahoituksen hakuprosessin kehittämistarpeita sekä kylätoimijoiden hanke- ja

nuorisomenetelmällistä osaamista. Hanke tukee Päijänne-Leaderin strategian painopisteen Pitovoimainen Päijät-Häme teemaa Onnelliset lapset ja nuoret. Hanke vahvistaa osaltaan nuorten asemaa paikallisessa kehittämistyössä.

Yhteisöt maatalojen kehittäjinä on Päijänne-Leaderin toteuttama tiedonvälityshanke, joka jatkaa yhteisömaatila- ja maatilahautomohankkeissa syntyneiden ideoiden, käytäntöjen ja ratkaisujen kokoamista ja viestimistä laajemmalle yleisölle. Hankkeen tavoitteena on lisätä aiempien hankkeiden vaikuttavuutta jakamalla hyväksi todettuja toimintamalleja, innostamalla uusia toimijoita mukaan sekä vahvistamalla maaseudun näkyvyyttä, yhteisöllisyyttä ja kestäväää yrittäjyyttä. Hanke edistää myös nuorten ja uusien viljelijöiden osallistumista, paikallista ruokatuotantoa sekä eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Hankkeessa työskentelee Jarkko Lehtopelto.

Nuoriso- ja YhteisöLeader-rahoitus

Vuonna 2025 Päijänne-Leaderin Nuoriso-Leader -rahoitusta myönnettiin yhteensä 10 050 euroa, ja sen avulla toteutui 21 nuorten projektia. Nuoriso-Leader on oma hankekokonaisuutensa, jonka kautta nuoret voivat toteuttaa omia ideoitaan matalalla kynnyksellä. Toiminta vahvistaa nuorten osallisuutta, aktiivisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä tarjoaa kokemuksia projektien suunnittelusta, toteutuksesta ja vastuunkannosta. Vuoden 2025 tulokset osoittavat, että Nuoriso-Leader on toimiva väline nuorten omaehtoisen toiminnan tukemiseen alueella. Nuoriso-Leader rahoitusta oli käytettävissä Hollolan, Orimattilan, Kärkölän ja Lahden alueilla. Pohjoisen Päijät-Hämeen rahoitus on loppunut ja uutta rahoitusta toivotaan vuodelle 2026.

Kansainvälinen toiminta

Kansainvälinen toiminta oli osa Päijänne-Leaderin kehittämisotetta myös vuoden aikana. Yhdistys edisti kansainvälistymistä tukemalla kansainvälisten yhteyksien rakentamista, hankkeiden valmistelua ja verkostoitumista. Vesijärvisäätiön kv-hankkeen valmistelussa Päijänne-Leader oli aktiivisesti mukana. Varsinaisen kv-hanke tulee käsittelyyn vuoden 2026 alussa.

Kansainvälisyys näkyi erityisesti hankkeissa ja toimintamalleissa, joissa hyödynnettiin kansainvälisiä verkostoja, vertaisoppimista ja ulkopuolelta tulevia kehittämisideoita. Kansainvälinen toiminta vahvisti alueen toimijoiden osaamista ja toi paikalliseen kehittämiseen uusia näkökulmia.

Kala-Leader-aktivaattorit ovat osallistuneet aktiivisesti FAMENET-tilaisuuksiin ja seminaareihin.

LEADER-RYHMÄ ALUEENSA KEHITTÄJÄNÄ

Oma toiminta ja verkostot

Päijänne-Leader toteutti strategiaansa vuoden aikana aktiivisella hankeneuvonnalla, viestinnällä, koulutuksilla, verkostotyöllä ja omalla hanketoiminnalla. Toiminnan painopisteitä olivat erityisesti hakijoiden aktivointi, kylien kehittäminen, nuorten osallisuus, hanketoimijoiden tukeminen sekä uusien yhteistyömuotojen rakentaminen. Viestinnässä nostettiin esiin rahoitusmahdollisuuksia, hankkeiden tuloksia, hallituksen päätöksiä, Nuoriso Leader -toimintaa sekä ajankohtaisia tapahtumia, mikä vahvisti Leader-toiminnan näkyvyyttä alueella ja toi rahoituksen vaikutuksia lähelle asukkaita ja toimijoita. Sosiaalisessa mediassa ja verkkoviestinnässä Päijänne-Leader on pitänyt aktiivisesti esillä konkreettisia hanke-esimerkkejä ja osallistumismahdollisuuksia eri kohderyhmille.

Aktivointi- ja koulutustoiminta näkyi erityisesti omissa hankkeissa ja verkostotilaisuuksissa. Älykääät toimijat – Viisaat kylät -hankkeessa järjestettiin kylille suunnattuja etätalouksia, esittelyjä ja opintomatkoja, joissa käsiteltiin muun muassa viestintää, digiratkaisuja ja kylien älykäästä kehittämistä. Syksyllä 2025 hankkeen opintomatka suuntautui Tanskaan ja Ruotsiin, mikä toi alueelle uusia näkökulmia kyläkehittämiseen. Asuttava Päijät-Häme -hankkeessa taas koottiin paikallista tietoa pilottialueilta, järjestettiin teematyöpajoja ja tuotettiin analyysia kylien asuttavuudesta yhdessä asukkaiden ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Päijänne-Leaderin strategian toteuttaminen ei ole perustunut vain rahoituspäätöksiin, vaan myös tiedon kokoamiseen, yhteiskehittämiseen ja paikallisten toimijoiden osaamisen vahvistamiseen oman hanketoiminnan kautta.

Laatutyö ja oman toiminnan kehittäminen näkyivät erityisesti siinä, että Päijänne-Leader yhdisti rahoitustyön, hanketoiminnan, viestinnän ja verkostotyön aiempaa tiiviimmäksi kokonaisuudeksi. Yhdistyksen toiminta perustuu strategioiden tavoitteelliseen toteuttamiseen laajalla toiminta-alueella. Päijänne-Leader toimii yhtä aikaa paikallisen kehittämisen rahoittajana, hanketoimijana, verkostojen kokoajana ja tiedon välittäjänä. Kevät- ja syyskokoukset, hallitustyöskentely sekä julkinen raportointi tukevat osaltaan toiminnan läpinäkyvyyttä ja yhdistyksen sisäistä laatutyötä.

Uusia yhteistyön avauksia tehtiin erityisesti omien hankkeiden kautta. Lisäksi Päijänne-Leader osallistui Leader-ryhmien yhteisiin tapaamisiin ja alueellisiin verkostoihin, ja tapasi vuoden aikana runsaasti hanketoimijoita, maaseudun kehittäjiä ja muita sidosryhmiä esimerkiksi Hämeen Hanketreffien kaltaisissa tilaisuuksissa. Maaseudun kehittämistyöhön saatiin mukaan uusia toimijoita ja luotiin uusia yhteistyöverkostoja.

Päijänne-Leaderin henkilöstö on aktiivinen toimija alueellisessa kehittämisessä erilaisissa asiantuntijarooleissa. Toiminnanjohtaja on pysyvästi asiantuntijana Päijät-Hämeen Maakunnan yhteistyöryhmässä ja yhteistyöryhmän sihteeristössä. Johtava asiantuntija on luontevassa yhteydessä alueen yritysneuvontaorganisaatioiden kanssa. Päijät-Hämeen Kylien kyläaktivaattori on mukana Hyvinvointialueen eri yhteisöissä, mm. järjestöneuvottelukunnassa ja yhdistysfoorumissa. Sisä-Suomen Kalaleaderin aktivaattori on jäsenenä YPK-ryhmässä, Kansallisessa kalatalousverkostossa ja on Kalatalouden koulutus ja rekrytointi – verkoston puheenjohtaja.

Itsearviointin näkökulmasta vuoden onnistumisina voidaan pitää erityisesti aktiivista viestintää, Nuorisoleader -toiminnan näkyvyyttä, omien hankkeiden monipuolista etenemistä sekä sitä, että strategian teemoja vietiin käytäntöön niin rahoitettujen hankkeiden, kuin oman kehittämistoiminnan kautta. Parannettavaa on edelleen siinä, miten toiminnan vaikutuksia tehdään näkyväksi vielä nykyistä systemaattisemmin, miten eri kohderyhmien osallistumista voidaan vahvistaa koko toiminta-alueella ja miten hyvät käytännöt saadaan levitettyä entistä laajemmin alueen eri osiin.

Toimiva yhteys ELY-keskukseen ja muihin Hämeen Leader-ryhmiin

Leader-ryhmän toiminnan onnistumisen tukipylväänä on myös hyvä yhteistyö ELY-keskusten, nykyisten Elinvoimakeskusten kanssa. Teimme erityisen tiivistä yhteistyötä Hämeen ELY-keskuksen kanssa ja meillä on myös Pertunmaan osalta yhteys Etelä-Savon ELY-keskukseen. Välitön ja avoin kehittämisen ilmapiiri viranomaisten ja alueemme Leader-ryhmän välillä on elintärkeä.

Aluehallinnon uudistus vaikuttaa merkittävästi Hämeen ELY-keskuksen toimintaan vuonna 2026, jakaantuessaan kahtia Sisä-Suomen ja Kaakkois-Suomen Elinvoimakeskukseen. Tämä haastaa meitä luomaan uusia verkostoja Kaakkois-Suomen alueelle ja kehittämään yhteistyötä laajasti.

Viestintä ja tiedotustoimet

Leader-toiminnan viestintä on painottunut pitkälti hyödyntämään sosiaalista mediaa ja verkkosivuja. Facebook ja Instagram ovat käytetyimmät viestintävälineet. Sosiaalisen median tileillä on yhteensä 2000 seuraajaa. Ajankohtaisista asioista, yhdistyksen kokouksista sekä muista isommista tapahtumista viestitään yhdistyksen verkkosivuilla sekä luonnollisesti sosiaalisen median kanavilla. Viestiä pyritään aktiivisesti viestimään myös muilla keinoin, esim. tiedotteilla sekä suorilla kontakteilla toimittajiin. Uutiskirje lähtee 6 kertaa vuodessa, tilaajia on n. 650. Verkkosivuille tuotetaan myös ajankohtaisartikkeli rahoitetuista hankkeista tai yritystuista vähintään 6 kertaa vuodessa.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET JA TULEVAISUUS

Päijät-Hämeen maakunnallista toimintaympäristöä leimasivat vuonna 2025 samanaikainen epävarmuus ja uudistumisen paine. Maakunnan väestömäärä pysyi kokonaisuutena melko vakaana ja kasvoi kesällä hieman, mutta kehitys oli alueellisesti eriytynyttä: kasvu painottui Lahden seudulle, kun taas pienemmissä kunnissa korostuivat ikääntyminen, luonnollinen väestön väheneminen ja palvelujen saavutettavuuteen liittyvät haasteet.

Leader-toiminnan kannalta tämä on olennainen lähtökohta. Maaseutualueilla ja pienissä kunnissa paikallisen kehittämisen tarve liittyy usein arjen sujuvuuteen, yhteisöllisyyteen, palvelujen säilymiseen ja uusien ratkaisujen löytämiseen. Leader-toiminnan merkitys korostuu sillanrakentajana, sillä sen kautta voidaan tukea sekä paikallisten yhteisöjen arjen kehittämistä että rakentaa valmiuksia pidemmän aikavälin muutoksiin. Paikallinen kehittämistyö on erityisen tärkeää silloin, kun tarvitaan yhteisöllisiä ratkaisuja, uusia yhteistyömalleja sekä pieniä mutta vaikuttavia toimenpiteitä maaseudun elinvoiman vahvistamiseksi.

Vuoden 2026 toimintaa ohjaavat tavoitteet liittyvät sujuvaan ja laadukkaaseen hankehallintoon, aktiivisen ja osaavan toimijaverkoston vahvistamiseen, hanketoiminnan vaikuttavuuden ja näkyvyyden lisäämiseen sekä strategiaa tukevaan omaan kehittämiseen. Tavoitteita toteutetaan tukevilla kehittämishankkeiden käynnistämistä ja toteutusta, aktivoimalla ja neuvomalla paikallisia toimijoita, viestimällä hankkeiden vaikutuksista, kouluttamalla hanketoimijoita sekä vahvistamalla verkostoitumista eri tasoilla. Lisäksi valmistellaan ja haetaan rahoitusta strategisia tavoitteita tukeville kehushankkeille.

Toimintaa ohjaa edelleen periaate aika, paikka ja perustehtävä. Keskiössä ovat laadukas hanke-neuvonta, hyvin ohjatut hankkeet sekä sujuvat maksatusprosessit. Samalla vahvistetaan Päijänne-Leaderin toiminnan ja rahoitusmahdollisuuksien tunnettuutta sekä huolehditaan päättyvän kauden hankkeiden laadukkaasta ohjauksesta ja neuvonnasta. Muutoksista huolimatta paikallisen kehittämisen tarve säilyy vahvana, ja Leader-toiminnan merkitys korostuu myös tulevana vuosina alueen elinvoiman, osallisuuden ja uudistumiskyvyn vahvistajana.

4. SISÄ-SUOMEN KALALEADER

YHTEENVETO TOIMINNASTA JA STRATEGIAN TILANTEESTA

Sisä-Suomen Kalaleaderin muodostavat Jyväsräi ry, Maaseutukehitys ry, Pohjois-Kymen kasvu ry, Päijänne-Leader ry, Vesuri ry ja Viisari ry. Päätös hyväksymisestä sekä rahoituksesta saatiin alkuvuodesta 2022. Sisä-Suomen Kalaleaderin hallinnoina ensimmäisen kauden tapaan Päijänne-Leader.

Kalaleaderin toiminta on ollut hyvin monipuolista. Oman kehyksen käyttö on edennyt suunnitellusti. Lisäksi on tehty hankkeita ulkopuolisella rahoituksella. Kansallisen kalatalousverkoston rahoituksella on katettu Koulutuksen ja rekrytoinnin teemaryhmän vetäminen ja Kalaparlamenttien järjestäminen. Sekä aktivaattori että koordinaattori ovat työskennelleet Päijänne-Leaderin Älykkäät toimijat – Viisaat kylät-hankkeessa. Edelleen aktivaattoria on työllistännyt yrittäjien tuki- ja yrittäjäneuvonta. Näiden lisäksi kalatalouskoordinaattori on työskennellyt omien hankkeiden parissa.

Sisä-Suomen Kalaleaderin käytännön toimintaa tehdään toimintarahalla. Toimintarahalla tehtävä työ on neuvontaa, aktivoimista, viestintää, ohjausta ja opastusta rahoitushaussa, hankesuunnittelussa, toimijoiden verkostoitumisessa sekä alueen strategisessa kehittämisessä. Kalaleaderille on tehnyt töitä kaksi henkilöä, kalatalousaktivaattori Janne Ruokolainen ja kalatalouskoordinaattori Janne Niemimäki.

STRATEGIAN TOTEUTTAMINEN

Strategian toteumatilanne

Sisä-Suomen Kalaleaderin strategiassa on määritelty neljä toimintalinjaa; 1. Innovaatiot ja alan kehittämisen varmistaminen, 2. Ympäristötoimet, muutokseen varautuminen ja resilienssi, 3. Raaka-aineen saannin ja tuotannon arvon lisääminen, 4. Monirahastoisuus ja asiantuntijatahojen yhteistyö.

Rahoituskehyksen käyttö toimintalinjojen välillä on kohtuullisen hyvin tasapainossa. Strategiaa on korjattu mm. toimintalinjakohtaisen rahoituksen osalta. Korjattu strategia on hyväksytty Maa- ja metsätalousministeriössä. Alla on esitetty rahoituksen jakautuminen toimintalinjoittain vuoden 2025 lopussa.

Toimintalinja	Tavoite	Käytetty	Jäljellä
1. Innovaatiot ja alan kehittämisen varmistaminen	330000	259 627,24	70 372,76
2. Ympäristötoimet, muutokseen varautuminen ja resilienssi	123750	61 575,00	62 175,00
3. Raaka-aineen saannin ja tuotannon arvon lisääminen	288750	216 521,00	72 229,00
4. Monirahastoisuus ja asiantuntijatahojen yhteistyö	82500	32500	50 000,00

Läpileikkaavina teemoina ovat olleet kestävä kalatalous ja vajaasti hyödynnettyjen resurssien käytön lisääminen. Kun otetaan kestävyysajattelun kolme päätavoitetta, eli ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys, voidaan todeta niiden toteutuneen erinomaisesti. Yrittäjien toimintaa on tuettu tuki- ja yritysneuvonnalla sekä osallistamalla eri verkostoihin ja tilaisuuksiin. Alan toimijoita on ohjattu ja kannustettu ympäristöystävällisiin ratkaisuihin, kuten uusiutuvan energian ja valikoivien pyydysten käyttöön. Ympäristötyön onnistumisena mainittakoon Virtaankosken vapauttaminen ja kunnostus, jossa aktivaattori on toiminut taustavaikuttajana ja Päijänne-Leaderin asiantuntijana.

Sisä-Suomen kalaleaderin rahoittamat hankkeet:

Ankeriaan suojelutoiminnan tehostaminen kaupallisen kalastuksen avulla: Hankkeessa testataan uutta toimintatapaa ankeriaan suojelussa yhteistyössä kaupallisen kalastuksen kanssa. Hanketta toteuttaa Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö.

Mestari-Kisälli 2 -hanke: Hankkeen tarkoituksena on rekrytoida uusia ammattikalastajia Sisä-Suomen Kalaleaderin alueelle. Hanketta toteuttaa Päijänne-Leader ry.

Sisä-Suomen kalaraaka-aineen kartoitus: Hankkeen tavoitteena on selvittää alueen 1- ja 2- luokan kalastajien nykyinen kalastusvolyymi ja kalastuspotentiaali, olemassa olevat kalasatamat sekä käsittelytilat ja muu raaka-aineen kokoamiseen tähtäävä infrastruktuuri. Hanketta toteuttaa Päijät-Hämeen Kalatalouskeskus ry.

LIKKA - Lisää kotimaista kalaa nuorten ja perheiden lautasille Päijät-Hämeessä: Hanke on suunnattu peruskoulun 7. luokan oppilaille ja sitä toteutetaan ensisijaisesti yhteistyössä koulujen kotitalouden opettajien kanssa. Hankkeen tarkoituksena on lisätä eri toimijoiden välistä yhteistyötä, joka edistää yläkoulujen kotitalouden opetukseen sisältyvää kalan käyttöä ja kalatietoutta. Hanketta toteuttaa ProAgria Etelä-Suomi ry.

Asikkalan seudun kalatalouden liiketoimintaedellytykset-esiselvitys: Valmisteluhankkeella on tarkoitus selvittää Asikkalan seudun kalatalouden liiketoimintaedellytyksiä. Hanketta toteuttaa Asikkalan kunta.

KALAKS-Kotimaista kalaa nuorten ja perheiden lautasille Keski-Suomessa: Tavoitteena on lisätä järvikalan käyttöä koululaisten ja heidän perheidensä keskuudessa. Hanketta toteuttaa Keski-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset.

Kaupallisten kalastajien vesillepääsyn edistäminen: Hankkeen ideana on luoda hyvä keskusteluyhteys vesialueen omistajien välille. Tarkoituksena on parantaa elinkeinokalatalouden edellytyksiä Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueella. Pääpaino selvityksessä on kaupallisen kalastuksen vesillepääsyn helpottamisessa. Hanketta toteuttaa Päijänne-Leader ry.

Sisä-Suomen Kalaleaderin opintomatkahanke: Hankkeella mahdollistetaan alan eri toimijoiden osallistuminen opintomatkoihin Suomessa ja ulkomailla. Kalastajien matkojen omarahoitusosuuksien käytetään Hätälä Oy:n Kalastajalle kiitos - kampanjan tuottamaa 10 000 €:n lahjoitusta. Hanketta toteuttaa Päijänne-Leader ry.

Järvikalat suomalaisille: Hankkeen tarkoitus on kehittää järvikalasta uudenlaiset, uudella valmistustekniikalla valmistetut, maukkaat ja helppokäyttöiset tuotteet sekä kuluttajille että ravintolalalle. Hanketta toteuttaa Rantamäen Kala Oy.

Järvikalalan myynnin edistäminen: Hankkeen tärkeimpänä tarkoituksena on helpottaa järvikalalan markkinointia, ja lisätä sitä kautta paikallisen kalan menekkiä ja saatavuutta. Pääpaino hankkeessa on suoramyyntien kehittämisessä. Hanketta toteuttaa Viisari ry.

Asikkalan kalaportti: Hankkeen avulla parannetaan Asikkalan seudun kalatalouden liiketoimintaedellytyksiä ja lisätään alueen kaupallisen kalastuksen kilpailukykyä suunnitteella olevan kalan logistiikkakeskuksen avulla. Hanketta toteuttaa Asikkalan kunta.

Verkonvientilaitteen kehittäminen: Hankkeessa kehitetään kevyt ja kustannustehokas uittolaite talviverkkokalastukseen. Hanketta toteuttaa Juha Piilola.

Ankeriaan suojelutoiminnan tehostaminen kaupallisen kalastuksen avulla vuonna 2025: Hankkeella tehostetaan ankeriaan suojelutoimintaa siirtämällä kutuvaellukseen valmiita ankeriaita Lahden Vesijärvestä merialueelle. Ankerioiden siirtäminen on välttämätöntä Kymijoen lukuisten voimalaitosten takia, jotka estävät ankerioiden kutuvaelluksen. Kutuvaellukselle valmiiden ankerioiden pyyntiä tehostetaan kaupallisen kalastuksen avulla. Hanketta toteuttaa Päijät-Hämeen Vesijärvisäätiö.c

Sisävesikalastuksen sekasaaliiden mekaanisen kokolajittelijan prototyypin valmistus lahden kalanlajitteluaseman käyttöön: Särkikalapainotteiset hoitokalastussaaaliit ovat erittäin työläitä lajitella, kun niissä on useita kalalajeja ja kokoluokkia sekä paljon pientä kalaa. Hankkeessa rahoitetaan kalanlajitteluun soveltuva pieneen tilaan optimoitu hoitokalastusasemalle mahtuva pystytasossa toimiva lajittelulaite, joka on mekaaninen. Hanke toteutetaan yhteistyössä Luonnonvarakeskuksen (LUKE) Kalastuksen kehittäminen-ohjelman kanssa (Kake -hanke). Hanketta toteuttaa Lahden kaupunki.

Haapalahden hileaseman kehittäminen: Haapalahden kalasatamassa lajitellaan, jäätetään, perataan, fileoidaan ja pakataan kalaa kalastajien toimesta. Satamassa käsiteltävät kalat pyydetään Vuosjärvestä, Muuruejärvestä, Kivijärvestä ja Keiteleestä sekä satunnaisesti pienemmistä alueen järivistä. Tavoitteena Haapalahden sataman käyttäjillä on laajentaa toimintaa satamassa mm. kalamassan valmistukseen, kalapakkauksien tekoon (vakumointi), kalapakkauksien pakastamiseen, suomustettujen "ravintolafileiden" valmistukseen, mädin talteenottoon, puhdistukseen ja pakastamiseen kuluttajapakkauksiin sekä sivutuotteiden hyödyntämiseen mm. nahkojen kuivatus lemmikkiravinnoksi. Hanketta toteuttaa Kannonkosken kunta.

Uusien kalatuotteiden tuotteistaminen ammattikeittiöiden ja kuluttajien käyttöön: Hankkeessa kehitetään yhteistyössä ravintolaketjujen ja hankintarenkaiden tuotekehityksien kanssa muikusta ja muista järvikalaloista jatkojalostettujen tuotteiden loppukäyttömahdollisuuksia soveltuvilla resepteillä kelakriteerit huomioiden. Hanketta toteuttaa Rantamäen Kala.

Tarkemmin Sisä-Suomen Kalaleaderin hankkeisiin voi tutustua <https://sis-suomenkalaleader.fi/2021-2027/>.

MUU TOIMINTA

Muista rahoituslähteistä rahoitettavat hankkeet

Kalaleaderin keskeinen tehtävä on neuvua hakijoita etsimään hankkeelleen paras mahdollinen rahoituksellinen tuki. Kalaleaderin aktivaattori onkin ollut mukana ohjaamassa ja tuomassa asiantuntijanäkemyksiä kehittäjiä, kalastajia tai jalostajia muista rahoituslähteistä haettaviin hakemuksiin.

Kansallinen kalatalousverkosto

Vuoden 2022 lopussa maa- ja metsätalousministeriö antoi kalatalousaktivaattoreille tehtäväksi rakentaa uudelleen Kansallinen kalatalousverkosto. Verkoston päätoimijoiksi tulivat kaikki Suomen kalatalousaktivaattorit, ja toiminta käynnistyi toukokuussa 2023. Sisä-Suomen Kalaleaderin aktivaattori Ruokolainen toimi verkoston ensimmäisen toimintavuoden ohjaavana aktivaattorina, ja verkosto saatiin käynnistettyä hyvin. Vuonna 2025 aktivaattori toimii Kalatalousverkoston koulutuksen teemaryhmän puheenjohtajana.

KALALEADER ALUEENSA KEHITTÄJÄNÄ

Koulutustilaisuuksiin ja vastaaviin osallistuminen

Vuonna 2025 kalatalousaktivaattori ja -koordinaattori ovat osallistuneet lukuisiin koulutuksiin; EMKVR-koulutukset, hankintalakikoulutus, Tulevaisuusvuoropuhelu-koulutus, FAMENET-seminaari ja Webinaari sekä erinäiset aiheeseen liittyvät seminaarit.

Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälistä yhteistyötä on harjoitettu lähinnä FAMENET-seminaarien kautta. Aktivaattori on aloittanut alustavat tunnustelut kansainvälisen yhteistyöhankkeen aloittamiseksi kalastajien toiminnan monipuolistamisen tiimoilta.

Viestintä

Viestintää on hoidettu pääosin internet-sivujen ja sosiaalisen median kautta. Lisäksi on kirjoitettu joitakin tiedotteita. Ulkoinen viestintä on onnistunut hyvin, sillä kalatalousryhmän järjestämät Kalaparlamenttitilaisuudet ovat koonneet hyvin osallistujia. Tilaisuuksien lisäksi kohderyhmät ovat olleet hyvin yhteydessä kalatalousryhmään. Viestinnässä on ollut suurta apua hankkeiden ammatitaitoisista tiedottajista. Viestintään on saatu lisätehoa mm. Mestari-Kisälli-hankkeesta, jonka koordinaattori tuottaa mm. videomateriaalia sosiaaliseen mediaan. Kalaleaderin sosiaalisen median tileillä on yhteensä 1542 seuraajaa.

Hankeistaminen ja esiselvitykset

Varsinaisten, hakemukseksi asti edenneiden hankkeiden lisäksi on tehty runsaasti ideointityötä eri tahojen kanssa. Yksi tärkeimmistä teemoista on ollut muikun menekien lisääminen. Toinen teema on ollut sivuvirtojen hyödyntäminen. Hankkeistamista ja esiselvityksiä on tehty myös mm. täpläravun menekinedistämiseksi, kalastajien tietotaidon kartoittamiseksi ja yhteistyöverkostojen lisäämiseksi.

Matkailukalastuksen edistämiseksi on käyty keskusteluja koko toimialueella. Tähän liittyvät myös suunnitelmat infrastruktuurin kehittämiseksi esimerkiksi Kouvolan ja Päijät-Hämeen alueella. Näitä tavoitteita pyritään edistämään KAKARA- Kalaideoista kasvua –rahoitusta ja ratkaisuja-hankkeen avulla.

Yrityskäynnit

Yrityskäyntejä tehtiin vuonna 2025 yhteensä kuusi. Yrityskäyntien tehtävänä oli tutustua alueen kalatalouteen ja siihen liittyviin toimijoihin ja selvittää yritysten kehittämistarpeita. Pääosia yritysneuvonnasta hoidetaan kuitenkin puhelimitse tai teamsilla.

Opintoretket ja opintomatkat

Sisä-Suomen Kalaleader järjesti 4.9.2025 KyläAreena 2025 -tapahtuman yhteydessä opintoretken, jonka aikana tutustuttiin pohjoisen Keski-Suomen elinkeinokalatalouteen käytännön tasolla. Retki toteutettiin osana Mestari–Kisälli 2 -hanketta, ja siihen osallistui väkeä eri puolilta Suomea. Reitti kulki Kannonkosken, Viitasaaren ja Kivijärven kautta. Päivän aikana tutustuttiin kalasatamaan, kalankäsittelylaitokseen, kalan suoramyyntiin sekä kulttuurihistoriallisesti merkittävään koskikohteeseen. Palautteen perusteella erityisen kiinnostavina koettiin hankkeen kisälleihin ja mestariin tutustuminen sekä kaupallisen kalastuksen arki.

Helmikuussa 2025 Mestari–Kisälli 2 -hanke ja Sisä-Suomen Kalaleaderin opintomatkanhanke järjestivät opintomatkan Itä-Suomeen. Matkan aikana kalatalouden ammattilaiset ja kehittäjät tutustuvat alan toimijoihin, vaihtoivat kokemuksia ja vahvistivat yhteistyöverkostojaan. Mukana oli myös Leader Viisari ry:n hallinnoiman Järvikalan myynnin edistämishankkeen edustajia. Reitti kulki Jyväskylästä Savonlinnaan, Rantasalmelle, Kuopioon ja Vesannolle, ja matkan varrella tutustuttiin kalastajiin, jalostajiin ja muihin alan toimijoihin.

Toukokuussa 2025 Kalaleader-alueiden yhteinen opintomatka suuntautui Barcelonaan maailman suurimmille kala-alan messuille, Seafood Expoille. Matkalle osallistui yhteensä 25 kala-alan ammattilaista eri puolilta Suomea, mukana kalastajia, jalostajia, kasvattajia sekä Kalaleader-ryhmien edustajia. Opintomatka tarjosi osallistujille mahdollisuuden seurata alan kansainvälistä kehitystä, luoda uusia kontakteja ja saada näkökulmia kotimaisen kala-alan kehittämiseen.

Joulukuussa 2025 Mestari–Kisälli 2 -hanke ja Koillis-Suomen Kala-Rekry toteuttivat yhteisen opintomatkan Pohjois-Suomeen 1.–4.12.2025. Nelipäiväinen matka tarjosi osallistujille monipuolisen kuvan pohjoisen kalatalouden arjesta, alan koulutuksesta, yhteistyömalleista sekä siitä, miten osaamista siirretään kokeneilta kalastajilta uusille tekijöille.

KUVAUS LEADER-RYHMÄN LAATUTYÖSTÄ JA OMAN TOIMINNAN KEHITTÄMISESTÄ

Sisä-Suomen Kalaleaderin on ollut edelläkävijä erilaisten yhteistyöverkostojen ja -tapojen luomisessa. Näitä tapoja on otettu koko Kansallisen kalatalousverkoston käyttöön. Kalaleaderin on luonut myös toimialarajat ylittäviä verkostoja. Erityisesti tämä koskee sivuvirtoja ja ruokasektoria koskevaa yhteistyötä.

Numeeriset tulokset osoittavat, että kalaleader-toiminnan piirissä olevat kalatalousalan yritykset ja kunnat pystyvät tehokkaammin hyödyntämään EMKVR:n investointitukia, kuin toiminnan ulkopuolella olevat. Myös verkostojen luomisessa Kalaleader on avainasemassa. Lisäksi Kalaleader pystyy tarjoamaan maaseudun kehittämisryhmille asiantuntemusta vesistökuunnostus- ja kalastusmatkailuasioissa.

Vaikuttavin hanke on ollut Mestari-Kisälli II-hanke. Sen avulla on saatu uusia kalastajia alalle ja alan koulutukseen. Tällä on pystytty vastaamaan kalastajien eläköitymisen tuomaan toimijapuolaan. Vuoden 2025 loppuun mennessä mukana on ollut yhteensä 11 mestari-kisälli-paria. Osa harjoittelun suorittaneista on perustanut oman kalastusyrityksen.

Onnistumisia ja parannettavaa

Hankkeiden, varsinkin Mestari-kisälli-hankkeen viestinnän myötä Sisä-Suomen Kalaleaderin näkyvyys on lisääntynyt. Myös Kalaparlamentti-tapahtumat ovat keränneet hyvin kuulijoita. Itse konsepti on ollut niin hyvä, että se haluttiin Kansallisen kalatalousverkoston käyttöön. Kalatalouskoordinaattorin toiminta on parantanut Kalaleaderin viestintää huomattavasti.

Oman myöntövaltuuden käyttö on lähes suunnitelman mukaista. Kuitenkin hyvien, kalataloutta edistävien, hankkeiden aktivointiin olisi tärkeä panostaa myös vuonna 2026.

SISÄ-SUOMEN KALA-LEADERIN HALLINTO

Ohjausryhmä

Sisä-Suomen Kalaleaderin ohjausryhmä vastaa kalatalouden toimintaryhmän strategian toteutuksen ohjauksesta. Ohjausryhmä kokoontui vuonna 2025 kaksi kertaa, toukokuussa ja lokakuussa. Ryhmä osallistui aktiivisesti toiminnan kehittämiseen antamalla aktivaattorille ohjausta, näkemyksiä ja rakentavaa palautetta.

Ohjausryhmän kokoonpano: Hilka Laine (Keski-Suomen liitto), Juha Hertsi (Päijät-Hämeen liitto), Jorma Kirjavainen (Pohjois-Savon ELY-keskus), Juha Piilola (elinkeinoedustaja), Evita Reitti (Pohjois-Kymen Kasvu), Anu Taipale (Päijänne-Leader), Raisa Saarilahti-Kulju (Vesuri-ryhmä ry), Tiina Seppälä (Maaseutukehitys), Leena Karjalainen (Jyväskylän seutu) ja Sanna Kiuru (Viisari).

Kalatalousjaosto 31.12.2025

Hanketoiminnan osalta Kalajaosto käsittelee ja hyväksyy rahoitettavat hankkeet. Kalajaosto koostuu kattavasti alueen elinkeinonharjoittajista, kalastajista, koulutusorganisaatioiden edustajista ja Leader-ryhmien edustajista. Kalatalousjaosto kokoontui kaksi kertaa vuonna 2025.

Kalaleader-jaostoon kuului 13 varsinaista jäsentä henkilökohtaisine varajäsenineen. Jaosto edusti laajasti kalatalouden, koulutuksen, yritystoiminnan ja aluekehittämisen asiantuntemusta Sisä-Suomen Kalaleader -alueella.

Jyväskylän seutu ry: Ari Seppälä (JärkiSärki Oy), Timo Ruokonen (LUKE). Varajäsenet: Arto Tuomainen, Leena Pölkki.

Vesuri-ryhmä ry: Karoliina Kääpä, Eino Kytölä. Varajäsenet: Jorma Kääpä, Tuula Koponen.

Maaseutukehitys ry: Veli-Matti Saarinen. Varajäsen: Anssi Saari.

Viisari ry: Tarja Stenman, Tiina Toivonen, Eija Kuula. Varajäsenet: Hannu Vilkkilä, Tiina Siimekselä, Mari Virtanen.

Päijänne-Leader ry: Jukka-Pekka Jauhiainen, Kari Heinonen, Heikki Tuomainen. Varajäsenet: Anna Koskinen, Jari Järvinen, Arto Immonen.

Pohjois-Kymen Kasvu ry: Veli-Matti Vilko. Varajäsen: Tommi Laakso.

Muu edustus: Jussi Heinonen, opiskelijajäsen (Koulutuskeskus Salpaus).

TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA TULEVAISUUS

Toimintaympäristö muuttuu kaiken aikaa. Kustannukset nousevat nopeasti, mikä aiheuttaa hinnan nostopainetta kalastajille. Heikossa taloustilanteessa kala nähdään kalliina elintarvikkeena, jolloin kysyntä laskee. Pelkona onkin markkinanäkymän heikkeneminen lähitulevaisuudessa. Tähän yritetään vastata lisäämällä toiminnan tehokkuutta ja sitä kautta pienentää kustannuksia. Toisaalta tuotekehitys kalaruokapuolella auttaa uusien markkinoiden ja käyttäjien löytämisessä.

Vaikka muutos on nopeaa, toisaalta tekninen kehitys voi antaa työkaluja muutoksessa mukana pysymiselle. Alan toimijoita on kannustettava kehittämään tietoja taitoja ja valmiuksia digitaalisten ja muiden älykkäiden ratkaisuiden käyttöön otossa. Innovaatioita pyritään luomaan ja ottamaan käyttöön sekä tuomaan uusia hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja muilta alueilta ja muista maista.

5. PÄIJÄT-HÄMEEN KYLÄT

Toimintaperiaatteet

Päijät-Hämeen Kylien tavoitteena on edistää hyvinvointia Päijät-Hämeessä kymmenen kunnan alueella. Asukkaita innostetaan toimimaan oman asuinympäristönsä kehittämiseksi. Päijät-Hämeen Kylät pyrkii vastaamaan ajankohtaisiin toimintaympäristön muutoksiin olemalla mukana aktiivisena vaikuttajana, toimijana ja kehittäjänä sekä verkostoituu toisten maakunnallisten paikallistoimijoiden kanssa. Päijät-Hämeen Kylät toimii myös kuuntelijana sekä tukijana alueen kylille ja kortteleille ja niiden toimijoille erilaisissa haasteissa. Päijät-Hämeen Kylät tukee toiminta-alueen ja kylien kehittämistä tunnustettujen tarpeiden mukaan. Kehittämistyöllä halutaan tukea kylien ja korttelien elinvoimaa, viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Toiminnan keskiössä ovat kyläläiset.

Hallinto ja talous

Kylätoiminta toimii Päijänne-Leader ry:n alla. Toiminnasta, valtionavun käytöstä ja sisällöstä päättää erillinen Kyläjaosto. Valtionapua 43 550 € on käytetty rahoituspäätöksen mukaisiin kuluihin: kyläaktivaattorin palkka- ja matkakuluihin, kirjanpitokuluihin, kokouspalkkioihin, toimisto- ja viestintäkuluihin sekä tapahtumakuluihin. Kyläaktivaattorina toimi 1.1.-31.8.2025 Tiina Västilä ja 1.9.2025 alkaen Henna Pirkonen. Kyläaktivaattorin toimenkuvasta noin 50% tulee valtionavusta. Päijänne-Leaderin talouspäällikkö hoiti talousasiat ja kirjanpidon.

Päijät-Hämeen Kyläjaosto

Kyläjaosto toimii kehittämisryhmänä, joka kokoontui kuusi kertaa vuoden aikana. Kyläjaostosta oli edustus Suomen Kylät ry:n nuorten tulevaisuusjaostossa. Kyläjaoston kokoonpano 2025:

Jäsen	Kunta
Rautkoski Outi, pj	Heinola
Grönroos Rauno, vpj	Lahti
Järvinen Tanja, Päijänne-Leader edustaja	Sysmä
Nieminen Minna	Hollola
Märkjärvi Kaisa	Iitti
Särkiö Hanna	Padasjoki
Eerola Seppo	Kärkölä
Tamminen Piia	Asikkala
Räihä Tarja	Hartola

VAIKUTTAMISTYÖTÄ JA VERKOSTOJA

Vaikuttamistyötä tehtiin yhdessä Päijät-Hämeen Yhdistysfoorumin kanssa mm. kannanotot yhdistysavustuksiin ja palkkatukimuutoksiin sekä omat mielipidekirjoitukset. Vaikuttamistyötä tehtiin myös kyläkoulujen lakkauttamisasioissa, neuvoen ja sparraten kylätoimijoita. Päijät-Hämeen Kylät oli mukana järjestämässä EU:n vaikuttamispäivää Villähteen Korilla toukokuussa. Lisäksi on osallistuttu aktiivisesti Päijät-Hämeen kuntien järjestämiin yhdistys- ja yhteistyöiltoihin, joissa pidetty esityksiä, puheenvuoroja tai oltu paneelikeskusteluissa tuomassa esiin monipuolisesti kylätoimintaa.

Kyläaktivaattori edustaa kyliä ja kylätyötä maakunnallisissa verkostoissa, Päijät-Hämeen Yhdistysfoorumissa sekä Päijät-Hämeen Vapaaehtoistoiminnan verkostossa. Kylätoiminta on edustettuna myös Hyvinvointialueen Järjestöneuvottelukunnassa, jossa kyläaktivaattori on kylä- ja vapaaehtoistoiminnan edustaja. Osallistuimme Päijät-Hämeen liiton maakuntaohjelmatyöhön sekä maakuntakaavan työpajoihin ja palavereihin. Olimme mukana järjestöjen ja Yhdistysfoorumin yhteisen Vaalitori-tilaisuuden järjestämisessä.

HANKETYÖTÄ JA KEHITTÄMISTÄ

Vuonna 2025 käynnistyi alueellamme paljon uusia kylätoimintaan liittyviä hankkeita, joissa asiantuntijuutemme on tarpeen. Toimimme Päijänne-Leaderin Älykkäät toimijat - viisaat kylät -hankkeen yhteistyötahona sekä ohjausryhmässä. Lisäksi toimimme Päijänne-Leaderin Asuttava Päijät-Häme -hankkeen asiantuntijaryhmässä. Olemme mukana myös Päijät-Hämeen Liiton Interreg-rahoitteisessa Lotti-hankkeen sidosryhmässä. Avoimet Kylät -konsepti esiteltiin hankkeen hyvänä käytänteenä kansainvälisille kumppaneille kesäkuussa. Samoin osallistumme Kärkölän kunnan syötävän hyvät kylät -hankkeen sparrausryhmään. Päijät-Hämeen Liikunnan ja urheilun Kylä lähtee liikkeelle -hankkeen kanssa on ollut yhteistyöpalavereita, kampanjoita ja viestintäapua.

Hurahda Hämeeseen -tiedonvälityshankkeessa toteutettiin työpajoja, asukaskysely, valokuvauskurssi sekä valokuvakilpailu. Hankkeen hallinnoijana on ProAgria Etelä-Suomen maaja kotitalousnaisten maisemapalvelut. Päijät-Hämeen Kylät ja Hämeen Kylät ovat hankkeen osatoteuttajia. Hankkeessa nostetaan esille kulttuurimaisemaa, elämää ja asumista Hämeessä. Hanke kestää vuoden 2026 loppuun.

Padasjoella Päijät-Hämeen Kylät oli sparrausapuna kunnan kaikkien aktiivisten kylien projektissa toteuttaa tuore kyläsuunnitelma sekä kyläturvallisuussuunnitelma. Prosessissa oli mukana kaikkiaan 9 kyläyhdistystä.

TAPAHTUMIA JA TOIMINTAA

Osallistuttiin Avoimet Kylät -päivän järjestämiseen 14.6.2025 sekä järjestettiin samana päivänä Kyläretki perheille Avoimet Kylät -päivän kohteisiin. Avoimet Kylät -päivässä Päijät-Hämeestä oli 28 tapahtumaa ja Kyläretkelle osallistui 22 henkeä. Kohteina oli Urajärvi ja Heinolan kirkonkylä. Osallistuimme Avoimet Joulukylät -tapahtumien koordinointiin ja tiedotukseen. Päijät-Hämeestä saatiin mukaan 37 tapahtumaa.

Älykkäät toimijat - viisaat kylät ja Asuttava Päijät-Häme -hankkeiden kanssa järjestettiin opintoretki Pellinkiin. Opintomatkalta osallistui kaikkiaan 35 henkilöä. Aiheena oli mm. asuttavuusanalyysi sekä erilaiset kestävätkä ratkaisut alueella.

Vuoden aikana järjestettiin erilaisia työpajoja, osallistuttiin kuntien kylä- ja yhdistysiltoihin kertomalla ajankohtaisuuksista Päijät-Hämeen Kylien toiminnasta. Kyläkoutsit -koulutuksia järjestettiin vuoden aikana kaksi, joihin osallistuneita oli kaikkiaan 34. Kestävän kehityksen viikko oli 22.–28.9.2025. Päijät-Hämeestä oli ilmoitettu kuusi tapahtumaa tapahtumaviikolle

Kylätoimijoiden palkitsemisia

Järjestettiin Vuoden Kylä -haku, jossa oli seitsemän hakijaa. Voittajaksi valittiin Lusi Heinolasta. Raadissa oli edustus mm. Päijät-Hämeen liitto, Etelä-Suomen Sanomat, edellinen Vuoden Kylä, Osuuspankki sekä kyläjaosto. Osallistuttiin Maakunnallisen kyläjuhlan, Kyläkalaasin, järjestämiseen Vuoden Kylässä Lusissa kesäkuussa. Kyläjuhlassa jaettiin myös tunnustuspalkinto Vierumäelle ja tsemppipalkinto Vuorenkylälle sekä luovutettiin Suomen Kylien kylätoiminnan ansiomerkkejä.

Päijät-Hämeessä juhlittiin Suomen Vuoden Kylänä Vesivehmaata Asikkalasta. Vesivehmaa sai näkyvyyttä valtakunnallisesti koko vuoden aikana. Lisäksi oltiin ehdottamassa Suomen vuoden nuorena paikallistoimijaksi Luukas Vaaraa. Hänen voittonsa julkaistiin Kyläareenassa syyskuussa. Luukas on 24-vuotias nuori Orimattilan Artjärveltä ja on osoittanut toiminnallaan aktiivista otetta kylien kehittämiseen.

Yhteistyötä

LAB Muotoiluinstituutin kanssa toteutettiin kyläbrändäys -opiskelijaprojekti kuudelle päijäthämäläiselle kylälle. Paimela, Kalkkinen, Pennala, Virenoja, Artjärvi ja Hämeenkoski saivat kattavat brändipaketit. Sisältöinä oli mm. visuaalinen ilme, värimaailma, slogan, typografia, kuvituskuvat. Kylätalokartoitusta oltiin toteuttamassa yhteistyössä Suomen Kylät ry Kylävara -hankkeen kanssa, vastauksia Päijät-Hämeestä saatiin 44 kylältä.

Tiedottamista ja näkyvyyttä kylätyölle

Kylätoimintaan liittyvää tiedottamista tehtiin aktiivisesti Päijät-Hämeen Kylien nettisivujen, somekanavien sekä Kyläkirjeen kautta. Facebook-kanavalla on 2 237 seuraajaa ja Instagram-tilillä 1009 seuraajaa. Kyläkirje julkaistiin kahdeksan kertaa, jonka vastaanottajia on 658. Nettisivuilla vuoden aikana oli 11102 klikkauskertaa.

Lisäksi tehtiin tiedotteita medialle, kunnille ja yhteistyökumppaneille, ja saatiin näkyvyyttä ja julkaisuja kylätoimintaan liittyen. Medianäkyvyyttä sai niin Vuoden Kylä, Avoimet Kylät, kuin kuntien kylätilaisuudet. Lisäksi kylien ja kuntien hyviä käytäntöjä nostettiin esiin. Kylämme.fi ja Lähellä.fi -alustoja tuotiin yhdistysten tietoisuuteen eri yhteyksissä sekä viestinnässä. Myös alueen Leader-ryhmien Päijänne-Leaderin ja Pohjois-Kymen Kasvun ajankohtaisista asioista viestittiin.